

BOGDAN
SUCEANĂ

Avalon

Secretele emigranților fericiți

roman

POLIROM
2019

Cuprins

Prolog	7
Partea întâi. Cărarea spre lună.....	15
Partea a doua. Dansul cu sfera.....	95
Partea a treia. Învăță-mă să uit căldura verii	227
Partea a patra. Învăț să respir	291
Partea a cincea. Câmpul de bătălie până-n zări se desfășoară	329
Partea a șasea. În care se întrezărește celălalt acasă.....	529

Una dintre primele zile ale lui septembrie 1997. A venit toamna. În câteva zile voi împlini 28 de ani. În primul an am trecut atât topologia, cât și algebra. Eram în grafic. Totul a mers bine până când am încercat examenul de analiză, care fusese scris și corectat de profesorul John Clifford. Care decisese că am picat.

Mă primește zâmbind în biroul lui de la etajul doi din aripa A din Wells Hall și privirea lui mă încântă. Are privire de politician, vrea să-ți intre pe sub piele. Te-a cucerit de la primul zâmbet. Mă invită să iau loc. E un singur scaun, dincolo de biroul lui, lângă masa rotundă, plină de reviste. Apoi face un gest ciudat, neașteptat: își ridică picioarele pe colțul mesei, chiar către mine. Când vorbește cu mine, privirea îi trece peste șireturile de la adidași. Mă privește cu infinită bunăvoință peste acele șireturi murdare.

Nu mi-am pledat niciodată cauza în direcția unor tălpi.

— Da, știu pentru ce ai venit, îmi spune. — M-am mai uitat o dată pe examenul tău. Sunt absolut sigur de decizia asta și cred că data viitoare vei face mai bine.

Tocmai am aflat că am picat în prima tentativă de la examenul *qualifying* de analiză. Întrucât nu am mai picat niciodată vreun examen, am parte de primul meu șoc de natură universitară. Ar fi al treilea *qualifying*

la Michigan State, ultimul. La analiză, acolo unde credeam că stau cel mai bine. Credeam asta pentru că avusesem multe cursuri solide la București, mai multe decât pe componentele de algebră și de topologie, acolo unde trecusem din primul an.

Deodată îmi aduc aminte foarte limpede de ce am venit. E o contestație, una judecată de omul care a produs prima evaluare. Probabil nu se va schimba nimic. Oamenii vor să aibă dreptate, e un instinct general al primatelor, o dorință pe care atât universitarii, cât și cimpanzeii o au în egală măsură. Dar ceea ce mă intrigă e punctajul pe care l-a scris pe fișă. Cum adică doi din zece? Nu am luat un punctaj atât de mic niciodată. Și nu atunci când am crezut că am răspuns problemelor de la examen. Punctajul se calculează așa: câte soluții complete ai produs la cele zece probleme date. Două din zece? Incredibil. Trebuie să văd cum calculează omul ăsta. Trebuie să intru în mintea lui.

— Am văzut punctajul de la examen și mă întrebam care dintre soluțiile mele nu au fost considerate valide.

— Ai avut patru soluții incomplete, îmi răspunde el repede, ca și cum s-ar grăbi.

— Da, dar care dintre ele? Și m-ar interesa mult ce era lipsă.

Ridică examenul meu în mâna dreaptă. Tare aș vrea să văd ce a scris pe foile de examen, dar pentru asta ar trebui ca el să dea jos picioarele de pe masă, să se aplece deasupra biroului și să-mi arate ce a marcat pe paginile de examen. Dar nu face asta. Ține examenul în aer, ca un doctor care se uită pe o radiografie în direcția luminii. Eu stau la doi metri distanță, iar între noi sunt șireturile

lui murdare. Nu pare să-și dea seama că poziția aceasta nu e propice unei interacțiuni academice.

— Prima problemă de la analiză reală ai făcut-o, nu au fost scâpări. Cam toată lumea a făcut-o pe aceea, deci despre asta nu discutăm.

Tonul lui îmi plasează eforturile undeva în pluton. Adică, mda, toți au făcut-o pe prima. Apoi adaugă:

— Ai mai dat două soluții la probleme de analiză reală, dar nici una nu e completă.

Aici îmi trădez nerăbdarea:

— Aș putea să văd ce detalii lipseau?

— Dar e clar. În prima e o aplicare ilegală a teoremei lui Dini, iar în a doua nu ai demonstrat deloc convergența.

Despre ce vorbește? Îi șoptesc:

— Nu am aplicat nicăieri teorema lui Dini! Se uită pe lucrare.

— Nu i-ai zis așa! Dar aserțiunea pe care o folosești e incompletă, pentru că nu ai demonstrat că spațiul e compact.

Zâmbesc ca și cum am găsit cauza neînțelegerii noastre:

— Nu asta e soluția pe care am dat-o. Nu despre o convergență pe un spațiu compact era vorba, nu am aplicat teorema lui Dini. E o demonstrație directă, cu epsilon-delta.

Face semn cu mâna ca și cum ar șterge o tablă invizibilă prin aer:

— Nu funcționează decât așa cum îți spun eu, și nu ai folosit corect teorema lui Dini.

Nu vrea să se uite pe soluție. Știe ce trebuia să fie acolo. Dacă nu este acolo ceea ce dorea el, atunci soluția nu există. Întreb:

— Și nu era posibilă nici o altă soluție?

— Nu, pentru acest caz e neapărat nevoie de teorema lui Dini.

— Am putea discuta rând pe rând acea demonstrație și așa putea argumenta de ce cred că e corectă.

Clipește grăbit și iritat. Nu-i vine să creadă că insist. Înclină fruntea și dă din tălpi când spune:

— Îmi pare rău pentru tine că nu înțelegi. Vei avea nevoie să te gândești mai mult la astfel de demonstrații. E o tehnică importantă, esențială pentru analiza reală. Trebuie să pricepi ce funcționează și ce nu.

Ceea ce așa avea nevoie acum e să-i arăt pe pagină de ce argumentul e valid. Dar nu vrea să discutăm. Nu vrea să-mi spună de ce nu se poate și altfel. E foarte hotărât că nu am dreptate, iar eu cred că demonstrația aceea se susține. Și mai știu că fără asta restul conversației nu mai are nici un sens.

Deodată îmi trece prin minte că așa putea să mă ridic de pe scaun și să plec. Să-l las așa, cu picioarele pe birou și cu foile în aer. Ar fi o scenă. Dar nu ar fi inteligent, pentru că mă întâlnesc în ianuarie 1998 tot cu el și în aceeași situație. Examenul se susține de două ori pe an, septembrie și ianuarie. El va redacta problemele și va corecta și examenul din ianuarie. Și îmi aduc aminte cine sunt. Îmi aduc aminte că pot produce oricât de multe nuanțe de diplomatie, chiar și în fața barbarilor care poartă conversații inteligente cu picioarele pe masă. Așadar, de ce am venit aici? Ca să-l văd cum gândește. Eu sunt cel care poate să treacă și peste asta.

El continuă:

— Să trecem la problema a treia. E clar că tu știi să rezolvi integrale Riemann. Toată

lumea de la etajul cinci știe integrale Riemann. Ai gândit ca și cum ar fi fost vorba despre o integrală Riemann și ai obținut rezultatul la problemă. Dar nu e suficient. Aceasta era o integrală Lebesgue și aici trebuia să se aplice teorema lui Fubini în context Lebesgue.

— Am aplicat exact asta, e menționat la începutul soluției, în primul paragraf.

Se uită pe foaie. Da, scrisesem asta.

— Nu ai discutat măsura produs. Trebuia să descrii ce se întâmplă acolo și de ce se poate aplica Fubini.

Aici simt că are dreptate. Pentru mine era evident că e o aplicație directă a teoremei lui Fubini. Am scris în soluție că se aplică exact asta, apoi am calculat integrala. Se pare că nu era suficient așa, trebuia să scriu de la Adam și Eva. Deci cum trebuia scris? Cât de complet dorea? Acum tac. El predică:

— Teorema lui Fubini se aplică în anumite condiții. Dacă ai fi fost la cursul meu de toamna trecută, ai fi aflat că e foarte important să verifici condițiile.

Deci despre asta era vorba aici? Despre faptul că am renunțat la cursul lui? Își amintește foarte bine că am fost înscris la curs și că m-am retras la începutul lui septembrie, iar acum, la fix un an după aceea, îmi reproșează asta. Dar fusese altfel. A trebuit să fac așa. După ce am picat testul de engleză vorbită trebuise să mă înscriu la cursul cu Bill Rittenberg. Rămăsesem la cursul cu Selman Akbulut, iar pentru un al treilea curs nu mai primeam scutire de taxă. Ar fi trebuit să plătesc nouă sute de dolari pentru el. Și am optat să mă retrag de la analiză. Despre asta vorbește. Nu a uitat. Iar acum îmi arată el.

— Nu m-am retras de la cursul de analiză reală pentru că a fost opțiunea mea. A trebuit să iau un curs remedial de engleză în loc.

— Ba a fost alegerea ta, spune el, zâmbind deodată cu maximum de grație, cu un rictus felin. — A fost alegerea ta, trebuia să rămâi la acel curs.

Îi spun:

— Scutirea de taxe ni se aplică pentru două cursuri, nu pentru trei. Trebuia să iau cursul de engleză, cursul de topologie era cel mai aproape de domeniul meu de studiu și rămăneam ca pentru cursul de analiză să studiez singur.

Acum se așază mai bine în scaunul lui confortabil, de piele, iar tălpile i se rotesc puțin pe marginea mesei, cât să-l ajute să-și redreseze poziția. Zice:

— Aveai nevoie de cursul nostru de analiză, pentru că n-ai mai fi pierdut atâtea detalii când scrii soluții. Mulți dintre studenții noștri cred că au urmat un curs de analiză, venind din universități de peste tot din lume, dar de fapt nu au urmat niciodată un curs la nivel de doctorat, unde noi învățăm toate detaliile așa cum trebuie. Aveai nevoie de acel curs.

Ceea ce spune el aici e că acele cursuri pe care le-am urmat la București nu ajungeau suficient de departe în materle. Cursul ăla de anul doi, de teoria măsurii, luat în toamna lui 1990, după revoluție, n-a ajuns suficient de adânc. Asta îmi spune. Șapte ani mai târziu, eu încă ar mai trebui să cârlesc felul cum redactez detalii. Nici să aplic teorema lui Fubini n-am fost în stare. Probabil că o problemă ca asta, scrisă așa cum am scris-o eu, ar fi fost notată cu zece la un examen la